

Научни институт за ветеринарство Србије Scientific Institute of Veterinary Medicine of Serbia

Јаниса Јанулиса бр.14, 11000 Београд,

Смолућска бр.11, 11070 Нови Београд

Тел/fax: (+381 11) 285 10 96; 660 40 20; 6697 797; 7191-273;

Текући рачун: 205-119923-92 ПИБ: 100378965 МАТ.БР: 07013159

E-mail: nivs@nivs.rs

Web: www.nivs.rs

Broj: 04-690
Datum: 06.02.2023.

Na osnovu čl. 4. i 6. Zakona o nauci i istraživanjima („Službeni glasnik RS“, br. 49/2019), čl. 26. Statuta Naučnog instituta za veterinarstvo Srbije, i člana 6. Poslovnika o radu Naučnog veća, polazeći od Platforme za otvorenu nauku Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije (broj 119-01-263/2017-14/2 od 09.07.2018. godine) i Strategije naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije za period 2021. do 2025. godine „Moć znanja“, nakon odluke Naučnog veća sa 21. sednice održane dana 03.02.2023. godine o odobravanju teksta pravilnika, Direktor Naučnog instituta za veterinarstvo Srbije dana 06.02.2023. godine doneo je

Pravilnik o sprovođenju Platforme za otvorenu nauku u Naučnom institutu za veterinarstvo Srbije

Opšte odredbe

Član 1

Ovim Pravilnikom o otvorenoj nauci u Naučnom institutu za veterinarstvo Srbije (u daljem tekstu Pravilnik) uređuju se obaveze, odgovornosti, mere i procedure koje imaju za cilj sprovođenje Platforme za otvorenu nauku Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (u daljem tekstu Ministarstvo). Pravilnik se primenjuje na sve istraživače zaposlene u Naučnom institutu za veterinarstvo Srbije (u daljem tekstu Institut) čiji su rezultati rada (naučne publikacije) produkt programa i projekata koji su u celini ili delimično finansirani sredstvima iz budžeta Republike Srbije ili iz drugih izvora. Istraživači su lica koja obavljaju poslove naučno-istraživačke delatnosti i koja ispunjavaju uslove propisane zakonom koji reguliše naučnoistraživačku delatnost.

Otvoreni pristup naučnim publikacijama

U digitalni institucionalni repozitorijum Naučnog instituta za veterinarstvo Srbije (u daljem tekstu Repozitorijum), pod nazivom REPO-NIVS, obavezno se deponuju elektronske verzije svih naučnih publikacija nastalih kao rezultat naučnih istraživanja koja se realizuju u Institutu, a naročito onih koje su nastale kao rezultat projekata finansiranih sredstvima iz budžeta Republike Srbije (Fond za nauku, Fond za inovacioni delatnost i dr.) u celini ili delimično.

Podaci se deponuju u Repozitorijum u skladu sa odgovarajućim standardima, prema Planu upravljanja podacima u skladu sa *FAIR* principima (dostupnost, pristupačnost, interoperabilnost i ponovna upotrebljivost).

Repozitorijum ispunjava tehničke standarde koji obezbeđuju interoperabilnost sa ostalim servisima koji nude ili prikupljaju metapodatke o naučnim publikacijama, Repozitorijum je dostupan na sajtu Instituta <http://repo.nivs.rs/>.

Pod naučnim publikacijama se smatraju:

- članci objavljeni u naučnim časopisima;
- monografije;
- poglavlja u monografijama i tekstovi objavljeni u tematskim zbornicima;
- saopštenja sa konferencija objavljena u celini ili izvodu;
- doktorske disertacije;

Član 3

U Repozitorijum se obavezno deponuje objavljena (konačna) verzija naučne publikacije. Ukoliko odredbe ugovora sa izdavačem to dopuštaju i ukoliko ne postoje druga zakonska ograničenja, ova verzija će biti dostupna u otvorenom pristupu. Ukoliko postoje pravna ograničenja zbog kojih se ne može omogućiti otvoreni pristup objavljenoj verziji publikacije, u Repozitorijum se obavezno deponuje recenzirani rukopis (prihvaćen za objavljivanje) naučne publikacije, koji postaje javno dostupan nakon isteka embargo perioda propisanog od strane izdavača. U repozitorijum se obavezno deponuju i elektronske verzije naučnih publikacija koje su objavljene u časopisima, monografijama, zbornicima u otvorenom pristupu.

Član 4

Elektronska verzija publikacije deponuje se u Repozitorijum neposredno nakon objavljivanja. Ukoliko izdavač to dopušta i ukoliko se ne krše autorska prava i ne postoje druga zakonska ograničenja, deponovana verzija će u otvorenom pristupu biti dostupna u otvorenom tekstu odmah, a u svakom slučaju najkasnije 12 meseci nakon dana objavljivanja. Ako postoje pravna ograničenja zbog kojih nije moguć otvoreni pristup objavljenoj verziji naučne publikacije, u Repozitorijum se obavezno deponuje recenzirana verzija (prihvaćena za objavljivanje) naučne publikacije, koja će nakon embargo perioda propisanog od strane izdavača biti javno dostupna.

Svi javno dostupni rezultati deponovani u Repozitorijum moraju biti zaštićeni mašinski čitljivim licencama CC (Creative Commons).

Član 5

Obaveza deponovanja i otvorenog pristupa odnosi se na sve naučne publikacije koje su istraživači objavili počev od **1. januara 2018. godine**.

Otvoreni pristup ostalim rezultatima naučnih istraživanja

Član 6

U repozitorijum se mogu deponovati i drugi rezultati naučnih istraživanja, kao što su: primarni podaci prikupljeni tokom istraživanja, nerecenzirani rukopisi, (tzv. pre-print), različite vrste građe, audio-vizuelni materijali, radna dokumenta, poster, prezentacije, izveštaji i slično. Istraživačima se preporučuje da omoguće otvoreni pristup ovim podacima neposredno nakon objavljivanja rezultata (u naučnoj publikaciji) kad god za to ne postoje zakonska i/ili etička ograničenja ili ograničenja propisana opštim ili pojedinačnim aktom Instituta.

Primarni podaci dostupni u otvorenom pristupu moraju biti zaštićeni standardizovanom mašinski čitljivom licencom (CCO, CC-BY ili CC BY-SA) i moraju biti povezani sa objavljenim publikacijama čiji su rezultati dobijeni na osnovu tih podataka.

Obaveze istraživača

Član 7

Istraživači imaju obavezu da samostalno deponuju u Repozitorijum ili dostavljaju Biblioteci Instituta radi deponovanja, elektronske verzije svih naučnih publikacija koje su objavili pod afilijacijom Instituta.

Ukoliko su istraživači publikovali ili deponovali u drugi repozitorijum primarne podatke koji su u vezi sa publikacijama nastalim kao rezultat istraživanja, tu informaciju moraju obavezno da navedu prilikom deponovanja publikacija u Repozitorijum ili da je dostave Biblioteci Instituta. U Repozitorijum se mogu deponovati i naučne publikacije koje su istraživači objavili pod drugim afilijacijama.

Obaveze Biblioteke

Član 8

Biblioteka Instituta:

- pruža podršku istraživačima prilikom deponovanja publikacija u Repozitorijum;
- Vršiti kontrolu kvaliteta i integriteta metapodataka i datoteka deponovanih u Repozitorijum;
- Stara se o poštovanju autorskih prava i uslova licenci;
- Organizuje edukaciju istraživača u vezi sa procedurama deponovanja u Repozitorijum, kao i o drugim temama vezanim za otvorenu nauku i sprovođenje Platforme za otvorenu nauku Ministarstva;
- Vršiti nadzor nad sprovođenjem Platforme za otvorenu nauku Ministarstva u Institutu.

Praćenje sprovođenja Platforme za otvorenu nauku

Član 9

Kontrola sprovođenja Platforme za otvorenu nauku Ministarstva vrši se najmanje jednom godišnje, prilikom podnošenja izveštaja o radu istraživača. Kontrolu sprovođenja Platforme vrši Biblioteka Instituta, a na osnovu bibliografija koje istraživači dostavljaju uz godišnje izveštaje.

Završne odredbe

Član 10

Bliže definicije pojmova iz Pravilnika, drugi izvori podataka od koristi istraživačima za sprovođenje Platforme o otvorenoj nauci i preciznije objašnjenje procedure u vezi sa

deponovanjem, čuvanjem, ispravkama i dopunama deponovanih zapisa, kao i način sprovođenja administracije Repozitorijuma su dati u Prilogu 1 ovog Pravilnika, koji je odštampan uz ovaj Pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Član 11

Pravilnik stupa na snagu danom objavljivanja na oglasnoj tabli Instituta.

U Beogradu, 06.02.2023. godine

Direktor

Dr sci. vet. med. Dobrila Jakić Dimić

PRILOG 1

Repozitorijum

Digitalni institucionalni repozitorijum Naučnog instituta za veterinarstvo Srbije (u daljem tekstu Repozitorijum) ispunjava sve tehničke uslove koje propisuje Platforma za otvorenu nauku Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (u daljem tekstu Platforma) i prilagođen je savremenim standardima koji se primenjuju u diseminaciji naučnih publikacija (usklađenost sa zahtevima Evropske komisije u vezi otvorenog pristupa publikacijama; integrisani ORCID identifikatori).

Da bi se ispunili zahtevi koje propisuje Platforma neophodno je da istraživači i Biblioteka Naučnog instituta za veterinarstvo Srbije (u daljem tekstu Institut) deponuju naučne publikacije u ovaj Repozitorijum. Omogućavanjem javnog pristupa publikacijama posredstvom društvenih mreža namenjenih istraživačima (npr. ResearchGate, Academia.edu i sl), sajtovima i blogovima ne ispunjavaju se zahtevi koje propisuje Platforma.

Deponovanje publikacija u Repozitorijum

U Repozitorijum se deponuju metapodaci koji opisuju publikaciju i datoteka koja sadrži integralni tekst publikacije. Metapodaci i datoteka zajedno čine zapis u repozitorijumu. Obavezno se unose sledeći metapodaci:

- Imena svih autora
- Naslov publikacije
- Naslov matične publikacije (tj naslov časopisa, knjige, zbornika u slučaju časopisnih članaka, poglavlja ili radova u tematskim zbornicima);
- Izdavač
- Godina izdavanja
- kolacija (volumen, sveska, paginacija)
- jedinstveni identifikatori (obavezno DOI, ISBN, ISSN)
- naziv projekta u okviru koga je publikacija nastala i/ili naziv finansijera istraživanja;
- apstrakt;
- ključne reči;
- tip pristupa integralnom tekstu (otvoreni, ograničeni, odloženi);

- uslovi korišćenja integralnog teksta, odnosno licenca.

Datoteka koja sadrži integralni tekst publikacije mora da sadrži sve bibliografske podatke neophodne za nedvosmisleni identifikaciju publikacije. To se naročito odnosi na publikacije koje su deo neke veće celine (npr poglavlje u monografiji, tekst u zborniku, članak u časopisu). U takve datoteke treba uključiti i naslovnu stranu i impresum, a po potrebi i druge delove matične publikacije. U slučaju da to nije moguće, ispred samog teksta treba umetnuti dodatnu stranu koja sadrži kompletne bibliografske podatke o publikaciji. Preporučuje se deponovanje PDF datoteka u PDF/A formatu, bez ograničenja u pogledu pretraživanja, kopiranja ili štampanja teksta.

Različite verzije publikacija

U Repozitorijum se obavezno deponuje objavljena (konačna) verzija publikacije, bez obzira da li će biti dostupna u otvorenom pristupu ili neće.

Ako se zbog ograničenja koja nameće izdavač ne sme omogućiti otvoreni pristup objavljenoj verziji publikacije u Repozitorijumu, neophodno je deponovati i recenzirani rukopis publikacije (verzija koja je prihvaćena za objavljivanje). Rukopis se mora deponovati neposredno nakon objavljivanja rada, a kad god je to moguće, preporučuje se da se to učini neposredno nakon prihvatanja za objavljivanje. Podaci o verziji koja se sme deponovati, dužini trajanja embargo perioda i licenci pod kojom se deponovana verzija sme distribuirati obično se mogu naći na sajtu izdavača, u izdavačkoj politici časopisa (obično u odeljku Self-archiving policy, Licensing ili Copyright), kao i u bazi podataka SHERPA/RoMEO: <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/search.php>. Ne preporučuje se deponovanje nerecenziranih rukopisa objavljenih radova u Repozitorijum zato što se ta verzija često znatno razlikuje od objavljene verzije rada. Ako se u Repozitorijum deponuje više verzija iste publikacije, one ne smeju biti deo istog zapisa, već se za svaku verziju kreira poseban zapis.

Zlatni otvoreni pristup i deponovanje u Repozitorijum

U skladu sa Platformom za otvorenu nauku Ministarstva, i pored toga što su objavili rad u časopisu, monografiji ili zborniku u otvorenom pristupu (zlatni otvoreni pristup), istraživači imaju obavezu da rad deponuju u institucionalni repozitorijum. Istraživači imaju obavezu da u Repozitorijum deponuju objavljenu verziju neposredno nakon objavljivanja i istovremeno omogućiti otvoreni pristup integralnom tekstu, pod istom licencom pod kojom je rad objavljen.

Primarni podaci

Primarni podaci predstavljaju informacije koje su prikupljene tokom istraživanja i koje služe kao osnova za donošenje naučnih zaključaka. Primarni podaci najčešće obuhvataju podatke prikupljene tokom eksperimenata i ogleda, sirove statističke podatke, softver, terensku građu i sl. Prema Preporuci Evropske komisije (EU) 2018/790 o pristupu i čuvanju naučnih informacija od 25. aprila 2018. godine, „primarni podaci nastali tokom istraživanja finansiranih javnim sredstvima treba da postanu i ostanu vidljivi, dostupni, interoperabilni i upotrebljivi i u druge svrhe (FAIR principe – findable, accessible, interoperable, reusable) unutar sigurnog i pouzdanog okruženja, posredstvom digitalne infrastrukture (uključujući i infrastrukturu Evropskog oblaka za otvorenu nauku – EOSC), osim ako to nije moguće ili je nespojivo sa daljim iskorišćavanjem rezultata istraživanja (‘otvoreni onoliko koliko je to moguće, zatvoreni onoliko koliko je to potrebno’)“.

Platforma za otvorenu nauku Ministarstva preporučuje da se istraživački podaci arhiviraju u okviru interoperabilne digitalne platforme i da se omogući otvoreni pristup tim podacima neposredno nakon objavljivanja rezultata u publikaciji, kad god za to ne postoje zakonska i/ili etička ograničenja. Preporuka Ministarstva je da plan arhiviranja primarnih podataka bude sastavni deo programa svakog istraživačkog projekta. Planom o upravljanju podacima istraživanja definišu se: metode i postupci kojim se dolazi do podataka (merenje, procene, ankete, terenska istraživanja i sl.); tipovi i vrste očekivanih primarnih podataka, kao i okvirna procena njihovog obima i količine; metode arhiviranja primarnih podataka (gde će biti pohranjeni, u kom formatu, kako će biti opisani i sl.); kome će podaci biti dostupni i pod kojim uslovima (odnosno ko su pojedinci, institucije ili grupe koji mogu da imaju uvid u primarne podatke i da ih koriste, i pod kojim uslovima); uloge i odgovornost (ko je vlasnik primarnih podataka, ko je zadužen za arhiviranje i čuvanje, ko treba da omogući pristup i sl.). Arhiviranje podataka je obavezno, ali ovi podaci mogu da ostanu zatvoreni.

Istraživači zaposleni u Institutu mogu u tu svrhu da koriste digitalni institucionalni repozitorijum Instituta. Ukoliko su istraživači publikovali ili deponovali u neki repozitorijum primarne podatke koji su u vezi sa publikacijama nastalim kao rezultat istraživanja, tu informaciju moraju obavezno da navedu prilikom deponovanja publikacija u Repozitorijum ili da je dostave Biblioteci Instituta.

Primarni podaci se često mogu naći u prilogima (Supplementary information, Supplementary data) koji se objavljuju uz naučne članke u elektronskim verzijama časopisa. Tako objavljeni podaci nisu u skladu sa FAIR principima – najčešće nisu u otvorenom pristupu i nisu im dodeljeni jedinstveni identifikatori, što otežava njihovo pronalaženje i citiranje. Istraživačima se preporučuje da prilikom izbora časopisa u kom će objaviti svoje radove provere politiku izdavača u vezi sa primarnim podacima i da izaberu opcije koje omogućavaju njihovo objavljivanje u skladu sa FAIR principima.

Autorska prava i prava korišćenja

Svi zapisi pohranjeni u repozitorijumu moraju da sadrže podatak o pravima korišćenja deponovanog sadržaja, odnosno licencu. U Repozitorijum su integrisane Creative Commons licence.

Ako je autor istovremeno i nosilac autorskih prava, uslove pod kojima želi da distribuiraju svoje delo posredstvom Repozitorijuma odrediće sam (odnosno, sam će odabrati licencu). Autorima se preporučuje da zadrže autorska prava nad publikacijama i drugim rezultatima istraživanja kad god je to moguće. Ako je autor preneo prava na izdavača, prilikom deponovanja publikacije u Repozitorijum navešće licencu pod kojom je ona objavljena. Podaci o licenci mogu se naći u elektronskoj verziji same publikacije i/ili u izdavačkoj politici na sajtu izdavača. Ako podatak o licenci, odnosno pravima korišćenja publikacije, ipak nigde nije naveden, podrazumeva se da nikakva prava nisu data, odnosno da su sva prava zadržana.

Ispravke i dopune zapisa u repozitorijumu

Metapodaci u Repozitorijumu mogu se ispravljati i dopunjavati. Nakon okončanja postupka deponovanja i verifikacije zapisa, ispravke i dopune metapodataka može da vrši samo administrator Repozitorijuma – bibliotekar Instituta. Korisnici koji smatraju da određene metapodatke treba ispraviti i/ili dopuniti treba da pošalju zahtev na sledeću adresu: biblioteka@nivs.rs

Datoteke deponovane u repozitorijum ne smeju se brisati i menjati osim:

- u slučaju očigledne tehničke greške (npr. deponovana je pogrešna datoteka);

- u slučaju tehničkog oštećenja deponovane datoteke;
- u slučaju zamene deponovane datoteke kvalitetnijom datotekom identičnog sadržaja (npr. zamena PDF datoteke nastale skeniranjem datotekom u PDF/A formatu);
- u slučaju obeležavanja publikacija koje su izdavači opozvali nakon deponovanja u Repozitorijum (PDF datoteka deponovana u Repozitorijum zameniće se PDF datotekom u kojoj je jasno naznačeno da je publikacija opozvana, najčešće dodavanjem napomene „RETRACTED“ na svakoj strani). Izmene u vezi sa deponovanim datotekama može da vrši samo administrator Repozitorijuma – bibliotekar Instituta. Ukoliko postoji potreba za deponovanjem ispravljene i/ili dopunjene verzije dokumenta deponovanog u Repozitorijum, mora se kreirati novi zapis, a u metapodacima se mora jasno naznačiti o kojoj verziji dokumenta se radi.

Trajno čuvanje zapisa u Repozitorijumu

Metapodaci i datoteke deponovane u Repozitorijum čuvaju se trajno. Trajno brisanje zapisa iz repozitorijuma dopušteno je samo u slučaju postojanja više zapisa identičnog sadržaja (duplikata).

Zapisi se mogu povući iz Repozitorijuma samo ako:

- se njihovim objavljivanjem krše autorskih i drugih prava, kao i poslovna tajna;
- predstavljaju opasnost po bezbednost;
- deponovani dokumenti sadrže plagirane sadržaje i/ili falsifikovane i fabrikovane podatke;
- deponovani dokumenti sadrže grube greške koje nisu blagovremeno uočene. Prilikom povlačenja zapisa, metapodaci i datoteke ostaju u Repozitorijumu, ali nisu dostupni ni javno, ni registrovanim korisnicima, i ne pojavljuju se u rezultatima pretraživanja. Povučeni zapisi zadržavaju dodeljeni identifikator (handle) i URL adresu.

Administracija Repozitorijuma

Bibliotekar Instituta je administrator repozitorijuma.

Administrator:

- proverava usklađenost sa standardima i kvalitet deponovanih metapodataka i datoteka;
- verifikuje ili odbacuje zapise koje su uneli istraživači;
- pruža podršku istraživačima prilikom deponovanja;

- samostalno i/ili na zahtev korisnika koriguje i dopunjava metapodatke;
- stara se o poštovanju autorskih prava i prava korišćenja;
- održava normativnu bazu podataka;
- dodeljuje odgovarajuća ovlašćenja korisnicima;
- organizuje obuku istraživača za korišćenje Repozitorijuma;
- pruža podršku istraživačima u pregovorima sa izdavačima u cilju skraćivanja embargo perioda;
- vrši nadzor nad sprovođenjem Platforme u skladu sa Pravilnikom o otvorenoj nauci u Institutu.